

Szorgalmas életét már akkor befejezte, amikor kortársai még el sem jutottak a tudományok gyökeresebb ismeretéhez.

Sikó János nevére több szakmunkában is reáakadunk, többet azonban azok sem mondanak róla egy-két vitatkozása címénél. Tanári munkálkodásáról pedig a kolozsvári református kollégium története is csupán csak Apáczai Csere János gyulafejevári beköszöntője, Bethlen Miklós Énéletleirása s Bod Péter egyháztörténete alapján emlékezik meg,¹⁾ nem tudván még azt sem róla, hogy mikor foglalta el hivatalát s mikor vált meg attól.²⁾

Bod Péter székely-származásúnak mondja, azonban a Székelyföldön több Sikó nevű családot találunk. Mégis az a körülmény, hogy Utrechtben történt beiratkozása alkalmával nevét "Johannes Siko B. Tr(ansylvanus)"-nak vezettette be az egyetem anyakönyvébe,³⁾ arra utal, hogy őt a bölöni származású Sikók között keressük. Ámde ennek a családnak eddigelé ismert leszármazási táblázataiban egyáltalában nem fordul elő,⁴⁾ ellenben a franekerai egyetem anyakönyvében nevére mint Johannes P. Siko Ungarus-ra találunk reá.⁵⁾ Minthogy pedig a latinosan irt nevekben a P.rövidítés leggyakrabban a Pastoris, vagyis papfiu megjelölésnek felel meg, továbbá mi-

1) Apáczai Cs. János: Oratio de studio sapientiae. 42. - Bethlen Miklós Énéletleirása. Pest, 1858. I. 234. - Bod Péter: Historia Hungariae Ecclesiastica. Lugdunum - Bataviae, 1888-1890. 419.

2) Török István: A kolozsvári ev. ref. collégium története. Kolozsvár, 1905. I. 27.

3) EPrK. 1885: 213.

4) Kővári László: Erdély nevezetesebb családai. Kolozsvár, 1854. 223.- Nagy Iván: Magyarország családai. X. 182. - Pálmay József: Háromszék vármegye nemes családjai. Sepsiszentgyörgy, 1901. 395-98. - GenFüz. 1905: 73-74, 94.

5) TT. 1886: 607.

vel Utrechtben 1649-ben tartott vitatkozását apjának, Sikó István illyefalvi papnak és sepsiszéki esperesnek, ajánlotta,⁶⁾ arra indit, hogy édesapját azzal a Sykó István sepsikőröspataki iskolaigazgatóval azonosítsuk, akit Péter nevű öccsével (a ma is virágzó ág ösével) együtt Báthori Gábor fejedelem még 1611 április 25-én Nagyszebenben kelt adománylevelével megneemesítette, részükre bábérágat tartó galamb tartalmu cimert adományozott s nagybölni házukat és más javaikat a közteherviselés alól mentesítette.⁷⁾ Egyedüli ellenvetés csak az lehetne, hogy erről a Sikó Istvánról Kővári László úgy emlékezik meg, hogy magtalan volt.⁸⁾ Azonban ha ezt az állítást eképpen helyesbitjük, hogy magtalanul halt meg, ezzel már eltaláltuk az igazságot.

Sikó Istvánról aranyosrákosi Székely Sándor egyháztörténeti munkájában azt olvassuk, hogy kezdetben unitárius pap Sepsiszentgyörgyön, ezután pedig reformátussá lett s Keserői Dajka János püspökkel együtt azon munkálkodott, hogy a háromszéki unitáriusokat mind reformátussá térítse. Igyekezetük eredményeképpen 1622-ben 62 egyházközség lett kálvinistává.⁹⁾ Abban mindenestre tévednie kellett Székely Sándor forrásául szolgáló Uzoni Fosztó István kéziratosa munkájának, hogy Sikó István valaha is Szentgyörgyön papskodott volna, ellenben Erdővidéken viselt papsága után hosszú időn keresztül Illyefalva városában volt az orthodoxusok (reformátusok) lelkipásztora s mint ilyent választották meg a sepsi egyházmegye espereséül.¹⁰⁾ Így találjuk itt már 1634 február 7-én is, mint az evangélikus és református felekezetek egyesítése érdekében adott vélemény egyik aláíróját.¹¹⁾

Sikó János, aki a leydai egyetemre 1648 május 29-én történt beiratkozásakor 20 esztendősnak iratott,¹²⁾ ezek szerint 1628-ban s bizonyosan Illyefalván született.

6) RMK. III. 1730.

7) Siebmacher's Wappenbuch. Siebenbürger Adel. II. 217. - Pál-may. 395.

8) Kővári i. m. 223.

9) Aranyosrákosi Székely Sándor: Unitaria vallás történetei Erdélyben. Kolozsvár, 1839. 132.

10) Bogáts Dénes kéziratosa gyűjteménye a háromszéki református papokról Sepsiszentgyörgyön.

11) RMK. III. 1924.

12) Archiv N. F. XVI. 212.

Édesapja korán megkezdhetette a komoly tanulást a jóeszű, igyekvő fiúval. Erre vall, hogy Sikó János mindenik tanulótársánál hamarabb elvégezvén a schola osztályait és felső évfolyamait, már 1647 tavaszán, vagyis 19 éves korában külső országokbeli akadémiákra indulhatott utba.¹³⁾ Hazai tanulását valószínűleg az illyefalvi jelentősebb particulában kezdette, majd pedig a gyulafehérvári kollégiumban folytatta. Bizonyosság erre Utrechtben megjelent vitatkozása, amelyet többek között Csaholczi P. Jánosnak, 1646-48 évekből fehérvári iskolaigazgatónak, mint egykori tanárának ajánlotta.¹⁴⁾ Rajta kívül itt még tanítványa lehetett Piscator Lajos és Bisterfeld Henrik professzoroknak is.

A fehérvári academicum collegium évfolyamainak elvégzése után továbbtanulás céljából édesapja mindjárt Hollandiába küldötte. A kolozsvári sáfárpolgárok napról-napra vezetett számadáskönyvében feljegyezve találjuk, hogy 1647 junius 5-én a kirendelt fuvaros "Tott János uizen haro[m] alumnus deakokat S(alus) C(onductus) L(evelükre) B(iró) V(ram) P(arancsára) Franciscus Fogarasi, Sinkó Jánost, Szabolai Mihalt Varadigh, hatt loual, solui fl. 9."¹⁵⁾ Utját mind a három diák legelőbb is Franekerába irányította, ahol az egyetem teológiai szakjára 1647 augusztus 3-án iratkoztak be. Az anyakönyvi bejegyzésekből könnyen helyesbithetjük a sáfártól közölt nevekben mutatkozó tévedéseket. Ugyanis e névsor Franciscus K. Fogarasy, Joannes P. Siko és Nicolaus Zabolai felvételéről számol be.¹⁶⁾

Sikó franekerai tanárai közül csak Cloppenburg Jánosról van emlékezet, mint akinek irányítása mellett vallástudományi vitatkozásokat tartott. Ezek közül a valószínűleg csekélyebb önállósággal megszerkesztett dolgozatok közül az első három "Vindiciae Pro Deitate Spiritus Sancti" cím alatt 1651-ben Franekerában 12 levélnyi terjedelemben nyomtatásban is megjelent.¹⁷⁾ A következő négy vitatkozása pedig, amelyet ugyancsak 1647-ben, vagy 48-ban tartha-

13) Kövendi György Kolozsvár-városi sáfárpolgár 1647. évi számadáskönyve. 531.

14) RMK. III. 1730.

15) Sáfár. 1647: 531.

16) TT. 1886: 607.

17) RMK. III. 1770.

tott, Cloppenburghnak "Exercitationes super locos communes theologicos" című értekezésgyűjteményében "Loci Mysteriorum S.S. Trinitatis Disputatio" tárgyköréből 1653-ban 14 levélnyi tartalommal ugyancsak Franekerában jött ki a sajtó alól.¹⁸⁾

Közel tíz hónapi franekerai tanulás után Leyda akadémiájára ment át s itt 1648 május 29-én iratkozott be; vele együtt tartott a nála nyolc évvel idősebb erdélyi bujdosótársa, Fogarasi Ferenc.¹⁹⁾ Leydában való tartózkodásának, amely különben is csak rövid ideig tartott, e bejegyzésen kívül semmi más nyoma nem maradt.

Még ugyanebben az esztendőben az utrechti egyetemen látjuk viszont a két jóbarátot és rokont.²⁰⁾ Atyafiságukat Sikó 1649 július 9-én tartott vitatkozása bizonyítja, amelyet a többek között Fogarasi K. Ferenc fejérvári papnak, mint rokonának ajánlotta.²¹⁾ Itteni tanárai közül Voetius Gisbertus és Hoornbeck János teológiai-, továbbá Regius Henrik orvosprofesszorról van tudomásunk. Ezeknek elnöklése alatt tartott vitatkozásai nyomtatásban is napvilágot láttak:

1. "Disputationis Theologicae continentis Problemata Aliquot de Scriptura." címen önálló nyomtatványképpen 1649-ben Utrechtben 8 levélnyi terjedelemben jelent meg.²²⁾ Ez az 1649 július 9-én megtartott vitatkozás később Voetius professzornak "Selectarum disputationum" cím alatti értekezésgyűjteménye V. fejezetében is kiadatott 1669-ben 10 lapnyi terjedelemben.²³⁾

2. "Disputatio Theologica De Afflictionibus." I. és II. része. E vitatkozás, amely Hoornbeck elnöklése alatt 1651 február 22-én tartatott, önálló nyomtatványképpen ugyanebben az évben 9 + 8 levélen jelent meg.²⁴⁾

3. "Medicatio duorum aegrorum, paronychia, et combustione pe-

18) EM. 1906: 46.

19) Archiv N. F. XVI. 212. - DebrProtLap. 1901: 834.

20) ErrK. 1885: 213. - DebrProtLap. 1901: 720. - Segesváry Lajos: Magyar ref. ifjak az utrechti egyetemen. Debrecen, 1935. 16.

21) RMK. III. 1730.

22) RMK. III. 1730.

23) EM. 1906. 135.

24) RMK. III. 1788.

dis laborantium" című értekezése 1651 június 14-én Regius orvos-professzor elnöklése alatt adatott elő, ez azután ugyanebben az évben 4 levélnyi terjedelemben önálló nyomtatványképpen jelent meg.²⁵⁾

A felsorolt vitairatokból azt látjuk, hogy tanulmányai nemcsak a hittudomány körére szorítkoznak, hanem az orvostudományt is felölelték. Éppen ezért feltételezzük, hogy Utrechtből való hazatérése előtt nemcsak öt esztendőre terjedő teológiai tanulását fejezte be, de valószínűleg az orvostudományban is kiképezte magát. Ezt tanúsítja könyvtárának megmaradt egyik kötete: "De Morborum internorum curatione libri IIII. Dionysio Fontano Doctore Medico Mompessulensi Authore" is, amely tárgyánál fogva egyenesen az orvostudomány körébe tartozik. (A címlapra "Joh. Siko B." van tulajdonosmegjelölésül feljegyezve.)²⁶⁾

Külsőországbeli tanulását Sikó több jeles ifju társaságában végezte el. Közöttük látjuk a kolozsvári kálvinista iskola két későbbi mesterét: kolozsvári Igaz Kálmánt és Apáczai Csere Jánost is. Közülük előbb Igaz és Sikó térhettek haza. Nagyon valószínűleg rájuk vonatkozik a kolozsvári sáfár számadáskönyvének 1651 szeptember 29-i bejegyzése: "Erkezenek Urunk[nak] Alumnusi ketten, az felseo Orszagokbol, es inaskajual edgiut vadnak negyen", mennek Enyeden át Fehérvárra.²⁷⁾ A velük való azonosítást azon az alapon tehetjük meg, hogy ekkorra már mind a ketten bevégezték akadémiai tanulásuknak ötödik esztendejét, azon kívül a többi szegény sorsu diákkal ellentétben csak a jómódu-kereskedő-családból származó Igaz Kálmánnak, meg a tekintélyes esperes fiának: Sikó Jánosnak lehetett módjában, hogy külföldi útjára inaskát vagyis alsó osztályos tanulót vigyen magával.

Ebben az időtájban a kolozsvári református egyházközségben nagy változások történtek. A fejedelem a püspök segítségével három lelkipásztort mozdíttatott el állásából, minthogy azok a presbiteri egyházigazgatás szükségességét vallották; helyökre azután

25) RMK. III. 1789.

26) A kolozsvári ref. kollégium nagykönyvtárában IV. 219.sz.helyzeti megjelöléssel. (E könyv 1665 X. 4-én Fogarasi K. József tulajdonába került, aki ezután az enyedi kollégiumban 1666 VI. 3-án ajándékozta Pápai Ferencnek).

27) Sáfár. 1651: 100, 70.

másunнан hoztak két új papot, harmadiknak pedig a schola akademikus mesterét állították be. Tekintettel arra a körülményre, hogy II. Rákóczi György apja szándékát: a kollégium felépítését és annak kellő számú tanerővel való ellátását megvalósítani szándékozván, a meglévő két tanári állás mellé egy harmadikat is szervezett, illetéknéppen most már két akadémikus mesteri állás várt betöltésre. Valószínű, hogy a püspök már korábban kiszemelte az ide kirendelendő ifjakat azok közül az alumnus diákok közül, akik még az öreg fejedelem támogatásával indultak külső országi bujdosásra. Ez a két teológus Igaz és Sikó volt. Most azután, hogy tanulmányaik befejezése után hazatértek s tüstént le is utaztak Fehérvárra, jelentkezésük alkalmával Csulai György püspöktől mindjárt meg is kapták Kolozsvárra való beosztásukat. Tekintettel arra a körülményre, hogy a harmadik tanár járandóságának folyósítása az egyházközségnek különben bőséges jövedelmei közé még sem lett volna beilleszthető, ezért annak fedezetét a fejedelem maga vállalta magára, miként azt az ehhez hasonló példából, a váradi jeles iskoláról szóló gondoskodásból láthatjuk. Ifjabb Rákóczi György édesanyjához 1656 február 9-én intézett levelében írja: "Mi, ugy van, egy mesternek fizetünk, még eggyel meg többitenők",²⁸⁾ a harmadik ellátmányairól pedig maga a váradi gyülekezet gondoskodott. A kolozsvári új scholamesteri állás fejedelmi fenntartását mindeneke-lőtt abban a nemleges bizonyítékban találjuk meg, hogy az egyház-község 1653-54 évi quártásainak számadáskönyvében fel van ugyan jegyezve Igaz Kálmánnak az egyházközségtől járó készpénz-, buza- és bor-járandósága,²⁹⁾ ellenben Sikó Jánossal kapcsolatosan ilyen könyvelési tétel nem fordul elő, csupán egy kevés természetbeni ellátásnak maradt nyoma: 1654 február 20-án "percipiáltam ebben (t.i. Sikó betegségében tett költségek megtérítésében) (Rákóczi György) kegyelmes Urunk eo Nagysága Colosmonostori gondviselőjé-től Korpos Istva[n] Uramtól, mellyet Urunk eo Nagysága Siko János Ura[m]nak Salariumaba deputalt volt, bort egi hordoval Ur(narum) No 44." (vagyis 44 vedret). Továbbá a monostori tisztartótól "Siko

28) Szilágyi Sándor: A két Rákóczy György fejedelem családi levelezése. Bp. 1875. 50l.

29) Szerző: Kolozsvári Igaz Kálmán ref. kollégiumi tanár. Erdő-Szle. 1925: 142., valamint e kötetben.

Janos uram fizetesere percipialtak Cub(ulorum) 4" (vagyis 4 köből buzát).³⁰⁾

A fejedelemtől rendelt fizetéshez, amelynek csak töredékét alkották a fenti idézetbeli bor- és buzabeli járandóságok, az egyházközség csupán természetbeni lakással járult hozzá. Bedj András és Kobzos István quártások számadáskönyvükben 1654 április 15-én említik "az Ovárbeli ház(at), melyben Siko uram lakott." Ezt azután, amely hihetőleg a várfal melletti iskolaépület szomszédságában állott, Sikó beköltözése előtt rendbe hozatták; ugyanis 1654 január 28-án "Balogh Acz Istvánnak az Siko Ur[am] házánál levő gradiczok[nak] czinalasatol es egyeb foldozástol Szöcz Pal (egyházfi) által" (fizettem).³¹⁾

A Kolozsvárra érkezett két ifjuval együtt most már háromra egészült ki az iskola tanári kara. Közülök Igaz Kálmán, mint idősebb, lett a rector primarius, Sikó János, mint ifjabb, a rector secundarius, míg Porcsalmi Andrást, bár Sikónál tizenegy, Igaznál pedig négy-öt évvel idősebb, mégis mivel külső országokbeli akadémiákon nem járt, ezért rangban mindkettejük után következve, csak lektor cím illette meg.

A nagyon rövid ideig tanárkodott Sikó János itthoni munkálkodásáról semmi adat nem maradt reánk. Bethlen Miklós is csak név szerint említi meg, emlékezetül hagyván, hogy "anno 1654 engem Kereszturi Páltól, nem tudom mi okon, Kolozsvárra vittek volt, ott akkor a mi scholánk az óvári templom mellett volt; egy Sikó Mihály akadémikus, és egy hon tanult, de igen tudós és jámbor, istenfélő, Porthalmi András nevű mesterek valának benne, akik engemet tanítának egy kevéssé; de csak ismét hamar visszavivének Kereszturi Pálhoz"³²⁾ Gyulafehérvárra. Meg kell azonban állapítanunk, hogy a tanárok személyazonosságában téved Bethlen, kifelejtí ugyanis Igaz Kálmánt, akit presbiteri egyházigazgatási elveiért már 1654 tavaszán eltávolítottak az intézettől. Azután hibásan nevezi meg Sikót Mihály keresztnévvel, sőt abban is tévednie kellett, hogy

30) Bedj András és Kobzos István református egyházközségi quártások "Regestum seu Ratio"-ja. 38/A, 51/a. (Az egyházközség levéltárában.)

31) I.h. 45/b, 46/b, 47/b.

32) Bethlen Miklós. I. 11.

őt egyáltalában taníthatta volna, minthogy Sikó már 1653 közepétől súlyos beteg.³³⁾ Tudjuk azonban, hogy a Bethlentől említett három tanár mindenike jeles készségű, derék nevelő volt, mutatja Apáczai Csere János gyulafehérvári beköszöntő beszédének, az a részlete, amelyben a kolozsvári iskoláról emlékezik meg: "Ast tu Claudiopolitana recens extracta nihilne ex vetustis exuvis? haud equidem persuadere mihi unquam poteris, vivit enim in te Portsalmius, ...vivit Colomannus, vivit et Sikó, quos dum vivos sentis, reformata es."³⁴⁾

Minthogy külföldi bujdosása alatt Sikó nemcsak a vallástani, valamint az ezzel kapcsolatos bölcséleti és nyelvészeti tanulmányokat sajátította el, hanem az orvostudománnyal is megismerkedett, lehetségesnek tartjuk, hogy ennek következtében idehaza valamelyes gyakorlat tantárgyak előadására is időt szorított, megelőzve ebben az alig néhány év múlva beköszöntő Apáczait. Éppen ezért is sajnáljuk, hogy valóságos tanári működése másfél esztendőnél nem igen tartott tovább. Ugyanis 1653 augusztus 5-én már súlyos betegségéről értesülünk. Bedj András quártás számadáskönyvében e napon azt jegyezte fel: "Siko Janos Ur[am] halalos betegseghben leuan, Ecclesiánk[nak] Beczülletes Suppremlus] Inspectorinak parancziolattiokból az mit az eo kglme szüksegere vasarolta[m], rendel igi következik". Ezután felsorolja mindazokat a ruhaneveket és hozzávalókat, amelyek a felravatalozáshoz szükségesek. E kellékekről szóló feljegyzés bemutatása nemcsak Sikóval való összefüggése, hanem művelődéstörténeti jelentősége miatt is értékes, megismervén belőle az egykorú temetési készületeket.³⁵⁾

"Die 5 Aug: Siko Janos Ur[am] szamara es halalara vasarolta[m]
 Bedi Andr[as] Ura[m]tol No 7 es 3/8 singh io
 fele viola szinü kron rasat, singit pro fl 1:
 D: 80: fl 13 " 27 1/2
 Ismet No harmadfel singh frestalot viragosat az
 felseo ruha eleire singit fl 1. Teszen . . . fl 2 " 50
 Ismet vöttem eö kglme szamara No 8 3/4 singh Nu-

33) Szerző: Nehány adat gróf Bethlen Miklós tanuló éveiből. EM: 1938: 293, és e kötetben.

34) Apáczai Cs. János: Oratio de studio sapientiae. 42.

35) Bedj - Kobzos. 37/a, b. 38/a.

meros giolczot Inghnek es labra valonak singit p. D. 65. Teszen fl. 5 " 68
 Ismet az Inghhez 3 singh beczi fejer szelt . . . fl 1 " -
 Ismet 4 singh fejer czipket singit p. D. 30 Teszen fl 1 " 20
 Pataki Szabo Istuannak adta[m] selyemre az felseo ruha varrani fl. - " 33
 Az Inget labra valot czinaltak megh fl. - " 40
 Czernatis adva[n] hozza fl. - " 10
 Az eo kglme halalara czinalt kron rasa felseo ruhaert adta[m] Pataki Szabo Istva[n]nak penzt fl. 1 " 25
 Majd Die 10: Aug: Adam Moricz Istvannak Louas legenynek mikor az k(e)g(yelme)tek B. paranczolattialbol az Attiahoz expedialta[m] halala[n] leven Sjko Janos Ur[am]. fl. 6 "

Ekkor azonban mégis csak nagyon korán tették meg a temetési előkészületeket, minthogy csak hosszabb betegeskedés után következett be a halála. Ugyancsak a quártás feljegyzése szerint

"Anno 1654 dje 28 Febr: Siko Janos Uramat Schola Mesterünket Istel[n] eo felsege az uilagból ki szolítuan, az mit tisztesseges Temetesere költötünk eo kglmenek, így következik.
 Eodem die az Szabo es Szöcz iffiu Mesterek[ne]k az kik az sirt Astak, adta[m] etelekre es italokra fl 1 " 40
 Eodem die az Temetesert adta[m] az ket czehnek Szöcz Pal alt(al):. fl 6 " -
 Adta[m] Auner Gaborne Aszszoniom[na]k egi Szederjes karmazin kapczaert az labara fl 1 " 35
 Adta[m] Regeni Asztalos Janos[na]k az koporso czinalásert es bakaczin fel szegezésert Szöcz Pal altal fl 1 " 15
 Adam három emberek[ne]k az kik az Temeteo kertb[en] az havat el hanyva[n], utat czinaltak fl - " 12
 Adta[m] az Utolszori harangozásert az Harangozónak mikor el vittek eo kglmet fl - " 14

No 7 1/2 singh giolczot üttem az eő kglme teste
 be takarására Lapedőnek Singit p. D 60: Ta-
 szen az arra fl 4 " 50
 Iámet No nyolcz singh Galler Bakaczint, Singit. . .
 D 35 fl 2 " 80
 Ismet üttem No szaz Beczi onos szeget eőreget,
 facit. fl 1 " -
 Ittem üttem az koporsohoz szaz Brassaj Onos sze-
 get Teszen az arra fl - " 20
 Vöttem 3 fertalj szederies tafotat vankosnak Ta-
 tar Mihaline Aszszoniontól fl 2 " 25
 (Ezeken kívül) Siko Janos Ura[m] halala előtt Vasa-
 roltunk eő kglme számara bort összesen 80 ve-
 derrel fl 49 " 61
 Az mit Sziko Janos Ur[am] halalos betegsegere, es
 ugia[n] halalara es azon kivol valo expensakra
 erogaltunk - Teszen az haro[m]l re[n]dbeli la-
 t[us]us[us] omnib[us]us[us] Computatis fl 102// 25 1/2".

1654 február 28-a azonban nem a halálozás, hanem a temetés napja. Ezt bizonyítja az a körülmény, hogy a számadáskönyvben "eo-dem die"-vel van feljegyezve, a szűcs- és szabó-céhnek sirásáért fizetett 6 magyar forint, továbbá a sirásó ifjűmestereknek ételért és italért térített 1 magyar forint 40 pénz összeg. Halála valószínűleg 20-26 között következett be, mivel hihetőleg megvárták, amíg a hozzátartozók a messzi Székelyföldről megérkeztek. Holtteste a házsongárdi temetőben helyeztetett örök nyugalomra. Ezt bizonyítja a számadáskönyvnek az a kiadási tétele, hogy azoknak, "az kik az temetőkertben az havat elhánýván, utat csináltak" 12 denáriust fizetett a quártás, sirja azonban mára már jeltelen.

Igy végződött alig 26 éves korában az a sok reményre jogosító pályafutás, amely hasonlóképpen az idő előtt elhunyt Apáczai Csere Jánossal és a presbiteriánussága miatt eltávolított Igaz Kálmánnal együtt hivatva lett volna a kolozsvári református iskolát valóban nagygyá tenni, hogy megközelítse a nagymultu, külső országokbeli akadémiák tudományos színvonalát.

(Erdélyi Múzeum, 1942: 132-36.1.)